ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 164 — Субота, 19 фебруар 1955

Мики и Шиља као истраживачи

19

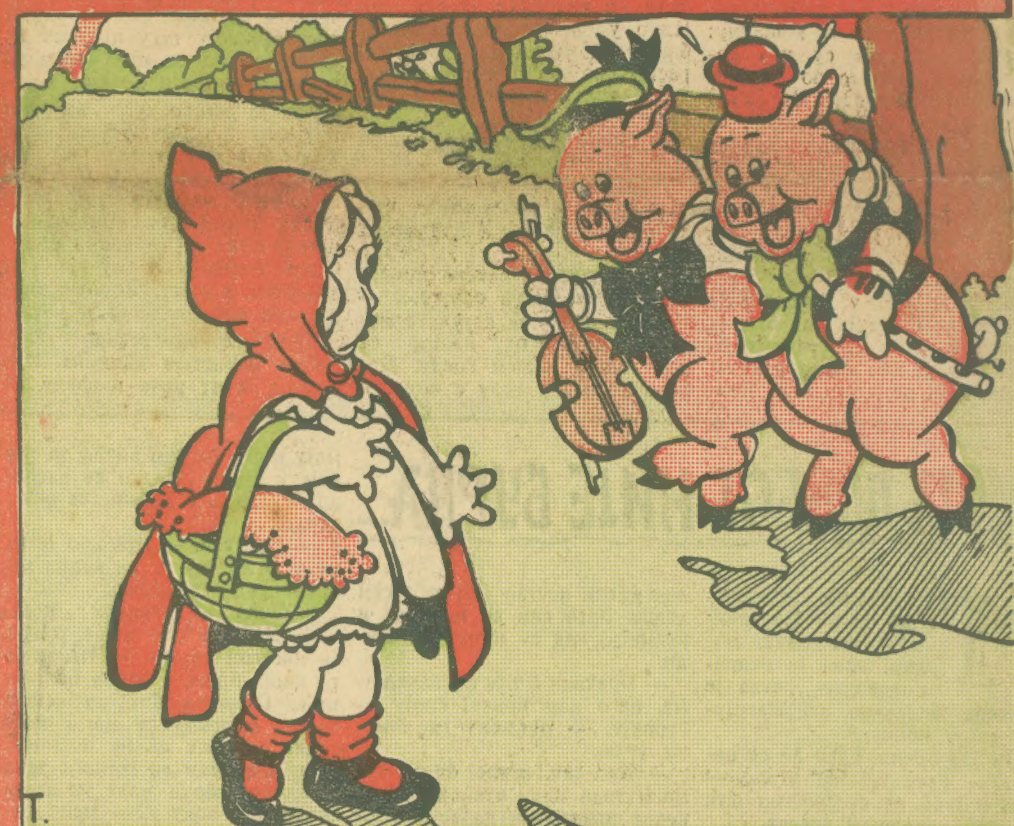

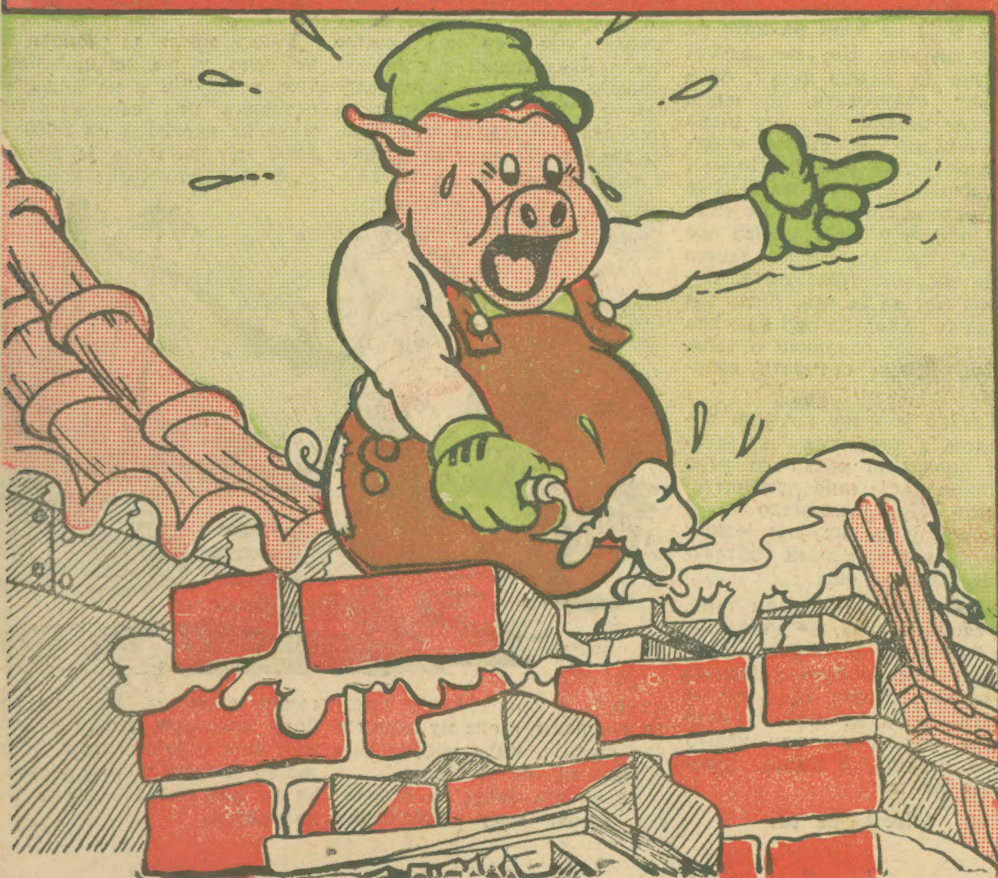

П. ЛОР

Тамо где је време стало...

Неће проћи ни четрдесет осам часова, а хиљаде ратних авиона летеће над Европом. Жене и деца узалуд ће тражити спас од смрти коју ће ти авиони донети са собом... — Глас спикера који се чуо из радио-апарата уграђеног у аутомобилу звучао је мрачно и злослутно.

Кент Рајдер се наже и затвори прозорче које дели задњи део кола од шоферске кабине. Није могао даље да слуша вести. Глас спикеров га је нервирао. Будућност је и онако мрачна; зашто да слуша још и та злослутна пророчанства! Рат у Европи значи и рат у Америци. Зашто је Шеф послао по њега кад зна да посао који му је неколико дана пре тога поверио није могао бити завршен? Али, и то ће одмах дознати. Ево, кола се заустављају пред улазом.

Биро за техничке проналаске и чување војних техничких тајни потсећао је истовремено на лудницу и кошницу; дактилографкиње су као помахнитале лупале по својим машинама, курири смркнута лица јурили су ходницима, официри, научни радници — сви су изгледали друкчије но пре неколико дана кад је Рајдер последњи пут био у Бироу. Близина ратне опасности претворила је Биро у узнемирени мравињак.

Шеф је био у канцеларији са својим личним секретаром Масоном, човеком тамних очију и лица као секиром издељана, који не отпоздрави Кенту Рајдеру кад овај уђе и поклони се. Само га је оштро и са интересовањем погледао.

— Седите, Рајдеру, — рече Шеф и не подигавши главу. — Изгледа да вам је требало прилично времена да дођете овамо.

— Требало ми је више времена но што сам претпостављао да онај случај предам Мериту. Морао сам му објаснити шта смо већ открили у тој шпијунској афери, на кога се још сумња, које кораке треба прво предузети, чега и кога да се чува, — стаде да се правда Рајдер привлачећи себи столицу.

Наједном, Шеф подиже главу.

— Ви познајете доктора Далмеца, зар не?

— Ми смо били први суседи. Мој отац и доктор имали су обичај да сваког дана проведу по неколико часова заједно у нашој или њиховој башти, пијуцкајући пиво и расправљајући о свему и свачему, док бисмо се ја и Дороти играли.

— Знате ли где се сада Далмец налази?

Рајдер заврте главом.

— Нисам о њему ништа чуо за последњих осам или девет година.

— Морате га некако пронаћи, — рече Шеф одлучно. — Његова кћи, она коју сте малочас поменули, налази се тренутно у нашем граду. Дођите некако у везу с њом и дознајте где Далмец борави.

— Па онда?

— Сазнали смо да је он изумео неко моћно оружје за заштиту од ваздушних и сувоземних напада и инвазије. А такво оружје нама је баш и потребно. Ако је тачно оно што сам чуо о Далмецовом проналаску, он може тражити за њега цену какву хоће и добиће је. Ево вам адресе. Његова ћерка биће или тамо, или у хотелу „Амбасадор“ где је пријавила свој боравак.

Он пружи Рајдеру комадић хартије. Овај га прелете очима и његове усне развукоше се у осмех.

— Па то је њихова стара адреса, — рече устајући.

Чим се нашао у колима, Рајдер утону у сећања на Дороти Далмец, на њене дугуљасте очи боје лешника, немирну кестењасту косу која јој је непрестано вијорила око лица и њихове игре под расцветалом јабуком крај баштенске капије. Сећао се како је цикала од одушевљења и страха кад би је сувише одбацио на љуљашци везаној за дебелу, криву грану старог храста.

Кад ју је последњи пут видео — то је било једног летњег поподнева — обоје су већ били одрасли: она је имала седамнаест, а он осамнаест година. Зазвонио је тада на њиховим споредним вратима да би јој дао једно маче, лепу животињицу са чудним шарама. Било је тамнокестењасто са жутим пругама и снежнобелом шаром у облику полумесеца између предњих ногу. Дороти је била ван себе од радости кад јој је пружио маче, али се њена радост одмах претворила у тугу на вест да је дошао да се пред полазак у колеџ опрости с њом.

Кад је дошао кући за први школски распуст, Далмецова кућа била је затворена. Дознао је да је Далмец са ћерком отишао негде на запад. Отада ништа више није чуо о њима. Како је то давно било! Осам година! Њему је сад двадесет и шест. Дороти, значи, има већ двадесет и пет.

Кола се зауставише пред добро познатом капијом. Излазећи, Кент рече шоферу да га причека. Дуго је гледао у велику тамну кућу, њене прашином покривене прозоре и улазна врата с којих је киша опрала боју. Дуж стазе која је водила до главног улаза растао је коров. Сумњајући да ће у тој, очигледно давно напуштеној, кући наћи иког живог, Кент лагано пође стазом, пређе прашином покривени трем и зазвони. У том тренутку нешто му се очеша о ногу. Кент погледа и запањено устукну. Крај његових ногу било је једно маче са жутим пругама и снежнобелом шаром у облику полумесеца између предњих шапа. Не верујући својим очима, Кент се саже да би га боље видео. Ко би икад поверовао — помисли — да ће још једно овакво маче угледати свет? Невероватно!

Врата се отворише. Кент се усправи, пође корак напред и стаде.

Пред њим је стајала Дороти Далмец. Али не Дороти Далмец какву је он очекивао да види. Пред њим није била жена од двадесет и пет година, већ она иста Дороти којој је он пре осам година казао „збогом“ полазећи у колеџ. Иста немирна коса, исто оно лице седамнаестогодишњег девојчета и детињасте, широм отворене очи, исто вижљасто тело.

— Кент Рајдер! — повика она радосно и обема рукама прихвати његову руку. — Где си за име света тако дуго! Како стар изгледаш!... Па, порастао си, порастао, — додаде, као извињавајући се због претходне реченице.

— Свакако! Деца расту! — одговори он потпуно сметен њеним изгледом, а још више њеном примедбом. — Прошло је већ осам година и ми више нисмо гимназијалци. Али, кажи ми какво је ово маче. Толико је слично ономе које сам ти некад давно дао да ја...

— Слично? — насмеја се она весело. — А зашто и не би било? Па то је оно исто маче.

Кент Рајдер осети како му се жмарци пењу уз кичму.

— Неко од нас двоје није при памети, — помисли он. — Дороти је полудела. Или сам ја полудео. Неко је луд. Ја? Дороти?

А тада, сетивши се због чега је дошао, рече:

— Морам да видим твога тату, Дороти. Да ли је код куће?

— Јесте, али не овде. Он је у нашој новој кући. Ја сам дошла овамо да бих обавила неке послове. Наиме, — ту се њен глас обоји тугом — тата жели да ову кућу поклони неком добротворном друштву, које би у њој уредило дом за старе усамљене научнике. А ту се налазе неке моје ствари, старе успомене, од којих не бих желела да се растанем. Дошла сам да их узмем. А због чега желиш да видиш тату?

— Видиш, ја радим у једној војној установи. Послали су ме да с њим поразговарам о неком његовом проналаску за који смо чули. Можда ти знаш штогод о томе?

Она одмахну главом.

— Он има толико проналазака и ја не знам на који од њих мислиш. Но, ако заиста желиш да видиш тату онда мораш отпутовати до њега. Ми сад живимо педесет миља југозападно од старог напуштеног града Брокен Поинта, у планинама Ђаволове Шарке у Аризони. Мораш бити тамо прекосутра у десет часова пре подне, јер ћеш иначе тешко наћи наше обиталиште. Сигурна сам да ће тати бити драго да те види, јер смо баш пре десетак дана говорили о теби. Знаш, мораш путовати авионом.

Гледао је у њу празним погледом, а кроз главу му је опет пролетела мисао да неко од њих двоје није при чистој свести. Ипак, савладао се и замолио је да му још једном понови где се налази обиталиште њеног оца.

— И ако ја не будем тамо, ти слободно уђи, — додаде она пошто му је објаснила како да дође до Брокен Поинта и на коју страну да се потом упути. — Ја ћу стићи у исто време кад и ти, или нешто мало касније. А дотле, довиђења, Кенте!

(Наставиће се)

Моја повест није бурна...

То је моја историја. Ако је нечија занимљивија, онда, молим, нека је исприповеда, — рекла је букова цепаница завршавајући своју причу.

— Не брини, наћи ће се неко, — рече камени угаљ, — али најпре да саслушамо шта ће нам испричати тресет.

— Да... опростите, рече тресет, просто не знам шта бих ја могао да приповедам, јер моја је историја прилично безначајна...

— Само ти приповедај! — викнуше остали.

— Био сам некад најпоносније стабло у шуми, — тако поче своју причу тресет.

Али, он није могао одмах да настави, јер су се после првих његових речи остали почели грохотом смејати.

— Да... опростите... Молим вас да ми опростите... Ја увиђам и сам да је то смешно, али не знам како да почнем. Присиљен сам да причам своју повест онако каква је она заиста била, а шта могу кад сам ја некад заиста био дивно стабло, иако се то на мени више не може да запази. Наравно, нисам био буква, него бреза...

— Бреза је веома лепо стабло, — рече цепаница. — Истина, она не даје добар хлад, али је лепа.

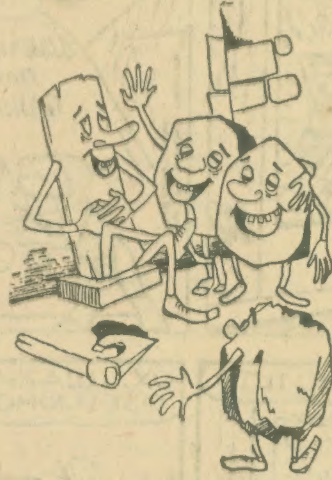
— Хвала вам, — рече тресет.

— Онда су сигурно и тебе људи сасекли? — упита цепаница.

— Не, — одговори тресет. — Искрено да кажем, ја никад нисам видео ниједног човека све док нисам постао ово што сам данас. Зато сам се малопре и насмејао кад су поменути људи.

— Прекини с тим наклапањима, него нам причај своју историју, — опомену га камени угаљ.

— Био сам, дакле, бреза. На мени тада нису становале никакве птице, али на земљи на којој сам растао било је много животиња: јелена, лисица, вукова и медведа. Лети ме је обилазила мечка са својим мечићима, а зими су око мене завијали вуци да се надалеко чуло. Гледао сам како високо у ваздуху лете орлови. Једнога дана заурла страховита бура и ја падох у мочвару. Ту сам лежао дуго, врло дуго. На моје велико чуђење, једног пролећа добио сам пупољке, који су били лепи као и они кад сам био стабло. Али, томе је брзо дошао крај. Дабар је оглодао моју кору, па сам почео да трунем у води. Полако се распадао мој пањ и ја сам све више тонуо...

— Гле, гле, — мрмљао је камени угаљ, — ти си канда заиста нешто доживео.

— Даље! — прекиде га кокс.

— Да, све сам више тонуо, — настави тресет. — Некад је то ишло брже, а некад полаганије. Понекад бих на нешто запео, а некад су ме и моје гране ометале да не потонем. Али, ипак сам се једнога дана спустио дубоко доле, у некакву смеђу воду. Око мене расло је свакојако зелено биље, а одозго је свашта падало по мени, тако да сам био сасвим сахрањен у блату. Тек онда сам почео озбиљно да трунем.

Пошто мало одахну, тресет настави:

— Полако сам сасвим иструнуо. У средини мога тела остао је неки мали заостатак првашњег мог бића. Био сам пот пуно измешан са свим оним што је у мочвари постојало. Оно што је одозго падало тако ме је силно притискивало да већ и не знам шта припада мени а шта другим биљкама које је снашла иста судбина. Тако су прошли векови. Једног дана дођоше људи и почеше да копају по мочвари. После тога скупише нас све на једно место и почеше да продају. Ту је дошао и овај наш садашњи газда, па ме купио. Ето, то је цела моја историја. Опростите што није дужа.

— Ипак си бар нешто испричао, — рече камени угаљ. — То је било много боље него повест букове цепанице. Ти си стар и у томе је твоја снага.

— Извинићеш, — рече букова цепаница, — нисам ни ја превише млада.

— Шта ја могу кад немам више него две хиљаде година, — додаде тресет.

„Идеална библиотека“

Људи који воле да читају често сањају о оном чаробном „граду књига“, о библиотеци у којој би се налазиле све оне књиге које они воле. Многи ће вам рећи да би то била „идеална библиотека“ и набројили би вам књиге које би се у њој налазиле. Али, колико људи — толико ћуди. Сваки човек има свој укус, саткан у времену и приликама у којима је живео и васпитавао се. Колико један човек има право да назове неку збирку књига „идеалном библиотеком“, толико други може да му каже, сасвим оправдано, да то није тачно. Неко ужива у једној, а неко у другој књизи.

Још одавно су људи волели да учествују у састављању тих „идеалних библиотека“, па је списак и јавно објављиван преко новина. Али, општи укус никад није био задовољен. Овде ћемо изнети шта су људи при крају прошлог века сматрали „идеалном библиотеком“. Тада се у новинама писало:

— Избор књига које би нам биле пријатне није лако направити. Географи воле једне, медицинари друге, књижевници треће итд. Затим, неко воли комедије, неко романе, неко историска дела. Али, има „узор књига“, које воли већина људи ма ког занимања или народности били. То су дела: Молијерова, Хомерова, Шекспирова, Сервантесова итд.

У Енглеској, Италији, Немачкој и Француској организована су чак и гласања, па је у Немачкој штампана брошура с мишљењима истакнутих људи о најбољим књигама свих времена. У Италији је изишла књига која је садржавала 214 мишљења о пет најбољих књига. У Паризу, у листу „Плава ревија“, изишао је списак најбољих књига онога времена, како се онда сматрало. Највећи број гласова добио је Виктор Иго: 616, а после њега ови писци:

Молијер 563, Шекспир 476, Расин 475, Лафонтен 427, Мисе 426, Корнеј 400, Гете 393, Волтер 388, Паскал 373, Ламартин 352, Хомер 346, Стари и Нови завет 331, Монтењ 300, Сервантес 288, Мишле 282, Балзак 256, Данте 246, Ренан 246, Лабријер 245, Флобер 240, Босије 239, Рабле 237, Доде 214, Вергилије 207, Зола 194, Русо 190, Пјер Лоти 168, Хорације 164, Тацит 147, Софокле 143, Сили-Придом 136, Толстој 130, Ларошфуко, 130, Жорж Санд 121, Дима-отац 111, Лукреције 110, Дарвин 110, Шатобријан 108, Мопасан 106, Дикенс 105, Бомарше 105, Монтескије 105, Лесаж 99, Есхил 97, Буже 95, Лабиш 91, Алфред де Вињи 89.

Мало познајемо слона

Многи су имали прилике да виде слона: у циркусу, у зоолошком врту, на фотографијама, цртежима итд. Многи су о њему и читали, па ипак не познајемо слона толико колико мислимо. Јесте ли сигурни да сте све ово знали:

Слон нема више ниједног сродника на земљи, као многе друге животиње. Он је потпуно усамљена врста међу сисарима.

Слонови се споразумевају и изражавају међусобну љубав помоћу сурле. Многи мисле да слон напада сурлом, али то није тачно. У јачем нападу он је, штавише, савија да би је сачувао.

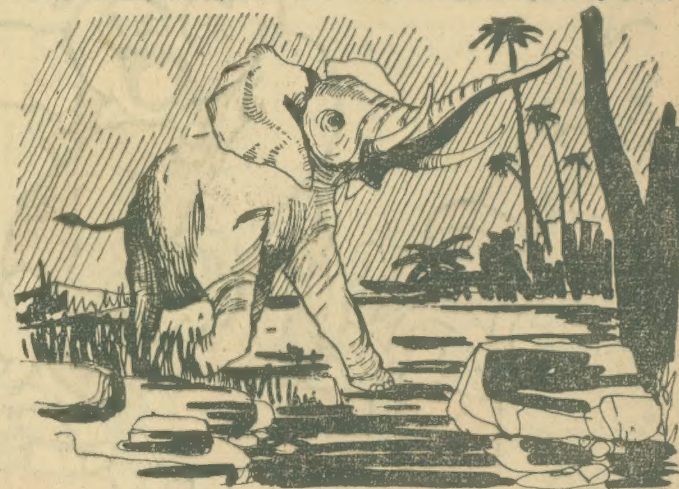
Индиски слонови, и то само мужјаци, имају кљове. Афрички и мужјаци и женке имају кљове, само су код женке краће. Има женки и с једном кљовом, али су то ретки случајеви. Може се наћи и на мужјака с једном кљовом. Кљове служе слону за цепање и кидање коре и дрвета. Њима рије земљу тражећи кртоле и корење, а оне му служе и као оружје. Вођа чопора има обично најјаче кљове.

Да ли сте знали да слоновске кљове нису продужени зуби очњаци, него секутићи горње вилице? Поред кљова слон има само још четири зуба: у свакој половини вилице налази се по један велики кутњак. Слон нема кутњаке између десете и петнаесте године. Његов век износи просечно 70 година и за то време он шест пута промени зубе.

Слон је највећа копнена животиња, али он нема највећи мозак међу сисарима. По унутрашњој „физичкој“ грађи слон долази одмах после човека; према томе, превазилази и човеколике мајмуне. Он спада у обдарене сисаре, заједно с коњем, псом и мајмуном.

Слоница рађа само једно младунче. Млечне жлезде налазе јој се између предњих ногу.

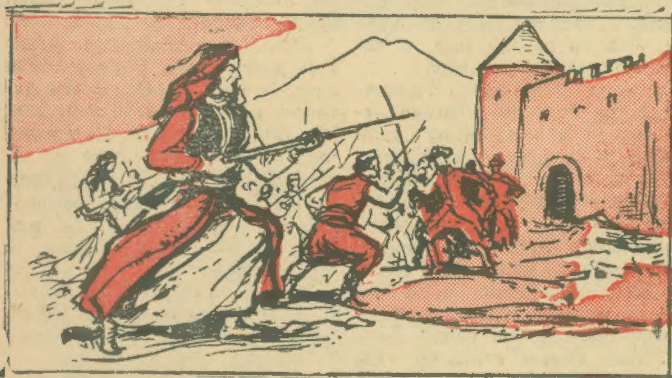
Многи мисле да слонови живе само у равницама. Међутим, у Индији и на индиским острвима има слонова који живе на висинама од 2.000 до 3.000 метара. Иако је крупан, слон се вешто креће кроз најгушће прашуме. Пење се уз брдо лако, али тешко силази, због свог огромног тела. Кретање му је брзо и он је у стању да за дан превали преко 200 километара.

Девет жена — девет јунака

из прошлих времена

Године 1871 новосадски лист „Застава“ добио је допис из Боке Которске у коме се, поред осталог, каже: „На тридесет и седам људи који су изгинули у последњем устанку бокељском долази још и девет мртвих жена“. Највише их је погинуло у јуришу и отимању тврђаве Горажде. Ондашња штампа писала је: „Оваквим појавама пожртвовања на далеко треба тражити равна. Жене тек извршују свој потпуни позив када

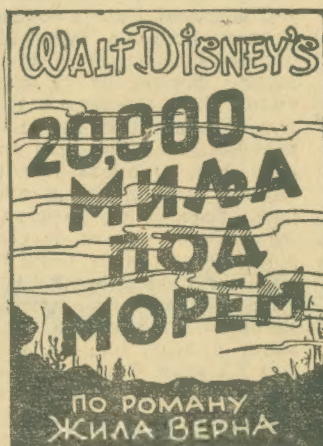

раде према потреби свога живота и свога завичаја. Она жена која уме уз свог мужа ратника умрети, зар неће умети и да живи уз њега када се буде од нашега народа тражило да живи, а не да гине“. Том приликом поменуте су и те изгинуле жене. Оне су се звале: Гордана Антовић, Ивана Антовић, Мара Зец, Ивана Вукадиновић, Мара Филипа Вукшића, Мара Вука Вукшића, Ката Тујковић, Мара Вујковић и Тада Бојановић.

Храна у старо време

Вук Караџић у својим делима описао је, поред осталог, и шта се јело у оно старо време у Србији. Он каже да се у целој Србији највише једе кукурузни хлеб, додајући да може свуда родити и пшеница, јечам и раж, али да се ова жита — осим у Мачви, у којој се пшенични хлеб свакодневно једе — не сеју много, а и ко посеје он то више прода него што једе. Кромпири су отскора познати и врло се мало саде, више као реткост него као потреба, премда би могли бити од велике помоћи. Од поврћа се највише сејао пасуљ, купус, бели и црни лук, ротква, репа и блитва, а мање грашак и сочиво. Кељ, келерабу, мркву и спанаћ готово нико није познавао; рен је растао сам по пољу и употребљавао се само као лек. Поред кукурузна хлеба, обична српска храна уз пост је пасуљ и лук, а мрсна зими купус и сланина, а лети, млеко, сир и јаја. Пила се обично вода. Вино се пило на частима, и то код богатијих људи. Уз јело се пила највише шљивова ракија, „која је срећом врло мека и зато здрављу нимало не уди“. Највећа мрсна част је љети печено јагње, а зими прасе; уз то погача, медена ракија, цицвара и гибаница, а петком риба, тј. кад се једе, јер се ни она уз пост увек не једе, и пасуљ зачињен зејтином.

По целој Србији, осим равне и баровите Мачве, може бити добро вино као и у Мађарској, али данас слабо ко сади винограде да продаје вино, него само помало за домаћу потребу. Многи парлози, и стари и нови, сведоче да се негда око винограда више радило, а уз ратове су батаљени. „У Србији има доста лијепих јабука, крушака, трешања, вишања, бресакви; али се највише саде и гаје шљиве, те се од њих пече ракија. Ораси расту сами, а на пођекојим мјестима и кестење, оскоруше и брекиње. Премда се од вина и од ракије, као и од других ђекојих родова земаљских, може кашто по која пара добити, све је то ништа према рогатој марви и према свињама: волове и краве свакога прољећа купе Бошњаци и Ерцеговци ,те ћерају на море; козе и овце купују Турци; а свиње се непрестано прегоне у Њемачку; оне су прави и највећи ужитак народни, једно што ји је због шума ласно запатити и држати, а друго што се у свако доба године могу продати“.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Пшеница — њена старост, хранљивост и друге користи

По мишљењу стручњака, прошло је више од 10.000 година откако су људи упознали разна жита. Има помена да су Египћани још пре 10.000 година гајили пшеницу, а Кинези пре 5.000 година. Зрна пшенице и јечма нађена су у гробовима старог Вавилона и Египта, а на египатским цртежима приказивана је сетва, жетва, косидба и вршидба. И стари Индијанци познавали су пшеницу, а Грци и Римљани све врсте жита и правили од њих хлеб. Грци нису имали довољно пшенице, па су је увозили из Египта, Сирије и колонија на Црном Мору, а Римљани из Азије, Африке, Шпаније и са Сицилије. Почетком наше ере Римљани су донели пшеницу у Немачку. У Норвешку је пшеница дошла, како изгледа, у 12 веку, у Јужну Америку у 16, а у Северну Америку почетком 17 века. У Аустралију су је донели европски колонисти. И у нашим крајевима позната је одавно. Данас се пшеница сеје на преко 150 милиона хектара у целом свету.

Пшеница се не употребљава само за прављење хлеба, теста, колача и томе слично, него и у друге корисне сврхе: у индустрији скроба, алкохола, пива, декстрина, за исхрану животиња; плева: за покри

вање кућа, за грађевинске плоче, као сточна храна, а слама и за израду хартије, целулозе, шешира, у корпарству итд. Пшеница је за многе државе важан извозни артикал.

Зрно пшенице садржи, поред осталог, око 12 од сто беланчевина, 1,7 од сто масти, 1,8 од сто минералних материја и друге хранљиве састојке. У пшеници има и витамина А и Б, а у клици пшенице витамина Е.

ШТА ЈЕ ДИСПАШЕР?

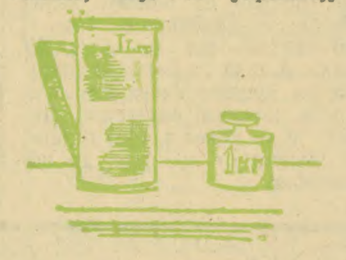
Диспашер је француска реч и означава судом наименованог стручњака за процену штете нанете броду или товару приликом заједничких аварија. Заједничке аварије су ванредне жртве и трошкови, који су учињени намерно или разложно у циљу да се брод и товар спасу од заједничке опасности на мору.

КАКВО ЈЕ ТО ПРИЈАТЕЉСКО ПОСРЕДОВАЊЕ?

Пријатељско посредовање је начин решавања међународних спорова у питањима која се тичу битних интереса, целине земљишта и достојанства. Државе су радије прихватале пријатељско посредовање него да иду на суд. Разлог томе је био тај што код пријатељског посредовања нису морале пристати на посредничко решење, а код суда су се унапред обавезивале да ће пресуду извршити. Посредници су били обично шефови незаинтересованих држава, угледне личности итд. Било је случајева да је пријатељско посредовање успевало. Тако је Наполеон III успешно посредовао у спору између Аустрије и Пруске 1866, затим Аустрија између Француске и Пруске 1867, Сједињене Америчке Државе између Русије и Јапана 1905 итд.

ДА ЛИ ЈЕ СВЕЈЕДНО ЛИТАР И КИЛОГРАМ?

Није свеједно рећи литар и килограм, јер један литар разних материја има различите тежине, које се управљају

према њиховим специфичним тежинама.

Пошто се течности лако просипају, то је у обичном животу усвојено да се оне мере и продају на литар (дакле по запремини), а не на килограм. Чврста тела мере се и продају само на килограм, дакле по апсолутној тежини.

ПУЗАЊЕ УЗ ДРВО

Пузање уз дрво је један стари спорт који је претстављао велико весеље за гледаоце. Он се задржао још понегде, нарочито у планинским пределима.

Ова забава приређивала се и за новац, да би се мука исплатила, и то овако. Прво се налазило некo високо дрво без чворова, па пошто би се отесало, поболо би се у земљу усправно, као бандера. На врх дрвета ставило би се парче чохе и на њу новац. Онај такмичар који би се успузао до врха оглашаван је за победника и узимао је новац.

ЧЕПКЕНЛИЈА

Чепкенлија је мушка или женска хаљина код које су рукави од рамена потпуно отворени и висе као две равне плоче, а спољна им је страна богато извезена.

ШТА ЈЕ ШКУДА?

Шкуда је првобитно био златан новац који су француски краљеви ковали у Средњем веку. Звао се écu d'or (златан штит, на коме је био угравиран краљев грб). Године 1528 и Млетачка Република почела је ковати шкуде. Отада је тај новац важио и у Дубровачкој Републици, где је био у промету и служио као рачунски новац. Године 1708 први пут су коване дубровачке сребрне шкуде и полушкуде. Оне су коване све до 1750, али само у неким годинама, тј. не сваке године. Средња тежина шкуде била је 18, а доцније 17 грама.

КОЈА ЈЕ ОВО ПТИЦА?

Овај цртеж претставља једну од најпознатијих европских птица-селица. По облику и начину живота она личи на роду. Може бити висока око један и по метар. Живи по барама и мочварама Северне Немачке, Скандинавије, Русије и

Сибира, одакле се сели у октобру, у јатима у облику клина. Из јужних крајева враћа се у марту. Од биљних делова прави велика гнезда, обично поред мочвара.

Ова птица лети лако и брзо, а исто тако добро и трчи. Најрадије се храни црвима, инсектима и жабама, а од биљне хране највише једе жито и зелене делове биљака.

Можете ли се сетити како се зове ова птица-мочварица? То сте учили у школи, само сте можда заборавили.

(ждрал)

ШТА ЗНАЧИ РЕЧ ХАРАР?

Харар је турска реч и значи прво врећу која је направљена од козје длаке, кострети. Хараром се затим називао и одред турске војске од 4.000 до 12.000 војника.

Хоће ли Сахара опет процветати?

Чланови једне научне експедиције, која је пошла у Сахару да проучава живот тамошњег становништва, имали су занимљив доживљај. Док су пролазили кроз Туат, пространу област јужно од Алжира, дугу преко хиљаду а широку местимично преко 900 километара, наједном је точак њиховог џипа запао у некакву рупу и аутомобил се нагнуо на једну страну. Кад су путници извукли кола из незгодног положаја, згледали су се изненађено. Кроз рупу у песку видео се поток бистре воде који је текао под земљом.

У Адрару, административном центру области Туат, научницима је речено да су имали среће што су запали само у малу рупу изнад плитког поточића. Могло им се догодити да пропадну у праву реку, која тече двадесет метара испод површине пустиње. А колико је тек било њихово изненађење кад су сазнали да је тај поток био дело људских руку.

Точак џипа указао је члановима експедиције на прошлост овога краја, који није увек био пустиња, и на цивилизацију, која је уништена баш у време кад је Колумбо открио Америку. Ови потоци и реке, уствари део разгранате мреже подземних канала, објашњавају некадање благостање Туата. Подземни канали, такозване фогаре, имали су укупну дужину од преко 2.000 километара и претстављали су, као и пирамиде у Египту, сурови споменик робовског рада. Хиљаде и хиљаде људи копале су годинама, најпримитивнијим средствима, тунеле испод површине Сахаре, тунеле ничим неподупрте, којима је текла благотворна вода у баште и плантаже палми.

Техника примењена приликом изградње фогара необично потсећа на начин на који деца данас граде тунеле на плажи. Прво су се копали дубоки бунари, са чијег су дна затим бушени хоризонтални тунели. Копало се све док се људи из једног не би срели са копачима из другог бунара. Наравно, дешавало се да се копачи не сретну. Тада би се тунели спајали под углом и тако су настајале кривудаве фогаре. Иако створене пре много векова, данас неке од њих још функционишу. Вода тече или под земљом или по површини, наводњавајући бедне остатке некад бујне вегетације. Поточићи кривудају око кућа, пробијају се кроз ограде, па чак, преко нарочитих мостића, прелазе изнад других поточића. Али, најчешће је пустиња учинила своје. Фогаре су суве, затрпане пешчаним олујама. Подземне воде промениле су ток, а људске руке нису их више враћале. Песак је поново освојио оно што му је било отето.

Човек се пита: шта је било с људима који су све то створили? Зашто се дозволило да пропадну резултати вековних напора, онај величанствени систем наводњавања који је био неопходан услов за опстанак у тим крајевима? Зашто су потомци тако цивилизованих предака запали у беду и незнање?

Одговор на то дају старе арапске хронике. Према њима, изгледа да су Туатом вековима владали Јевреји, који су у Сахару дошли из Киренаике, одакле су побегли због гоњења римског цара Трајана, у другом веку наше ере. Све до десетог века био је Туат под њиховом влашћу. Већину становништва чинили су староседеоци бербер ског порекла, али су се они с Јеврејима добро слагали. Дошљаци су изградили систем фо гара и Туат је процветао. Добро наводњаване палме давале су обилан плод урми, које су продаване у суседним обла стима. Каравански путеви спајали су Туат с пределима јужно од Сахаре и са Средоземним Морем. Каравани су доносили у Туат све што је било потребно и трговина је цветала.

У десетом веку у Туат су почели да продиру са севера такозвани Арабо-Бербери и да насељавају ове крајеве. Између њих и Јевреја долазило је све чешће до трвења. На крају су Јевреји, да би сачували свој положај владајуће мањине, почели да плаћају данак берберским владарима. Тако је то трајало све до краја XV века. А тада су Бербери решили да истребе Јевреје и приграбе њихова богатства. Дошло је до покоља, 1492 године, и Јевреји су побијени до последњег.

С покољем Јевреја почело је и нагло опадање Туата. Нови господари престали су да одржавају фогаре, па су плодна имања брзо пропадала. Некад јединствена област сад је била подељена на велик број државица, што је ометало саобраћај и трговину. Сваки прелаз преко границе значио је за караване нове намете од стране локалног господара. Осим тога, јавило се разбојништво и путеви су постали несигурни. Трговина је опадала и Туат је запао у беду. Кад су, почетком XX века, Французи дошли у ове крајеве, затекли су безводну пустињу, с примитивним и непросвећеним становништвом. Пописи показују да у целој тој огромној области живи данас свега око 40.000 становника.

У последње време обраћа се овој области све већа пажња, јер, како изгледа, у њој има нафте и неких важних руда, па се почело радити и на њеном економском подизању. А пошто је систем наводњавања кључ за то, сад се интензивно ради на његовом обнављању. Оно што је било могућно у време кад људи нису располагали никаквим справама, утолико је пре могућно у доба технике. У првом реду обнављају се постојеће фогаре, што није увек лако, јер тунели служе становништву као склониште за време жега. Поред тога, постављају се црпне станице, које покреће електрична енергија створена помоћу ветра. Занимљиво је да у овом сувом крају много већи проблем претставља уклањање него довођење воде. Наиме, ради се о води која садржи со и друге минералне састојке штетне за биљке. Такву воду треба уклонити и спречити да се меша са слатком. Тако се, као резултат тих напора, комад по комад земље отима од Сахаре и претвара у баште и плантаже палми. Но, требаће да протекне још много година да би се видело хоће ли тај рад поново довести Сахару до процвата.

Морски пужеви

Морски пужеви имају, исто као и сувоземни, способност да се увију у спиралу, па је према томе и направљена њихова кућица. Кроз средину кућице свих пужева пролази спирална осовина. Њена дужина и број завоја зависи од величине пужа и облика кућице, која може да буде тањираста, лоптаста, ваљкаста и купаста. Спирални завоји иду обично у правцу кретања казаљке на часовнику.

Отвор кућице може да буде округао, полукружан, овалан, дугуљаст, па чак и у облику српа. Неки пужеви имају чак и „врата“ на својим кућицама, која могу потпуно или делимично да се затворе.

То су, уствари, поклопци које пужеви притискују на отвор.

Морски пужеви живе обично поред обала и више воле стеновита дна него пешчана. На дубинама од преко хиљаду метара живи мали број врста, чије кућице имају дебеле зидове, да би могле да издрже огроман водени притисак који тамо влада. Код пужева из тропских мора наилазимо на кућице дебљих зидова него код њихових сродника са севера, јер се кречњак лакше таложи у топлој води.

Ови пужеви хране се углавном биљном храном, нарочито алгама. Но, међу њима има и месождера, као што је бодљикави пуж, распрострањен од Северног Мора до Канарских Острва, који буши шкољке и исисава им садржину. Он причињава велику штету остригама које се вештачки гаје поред обала западне Европе.

На подводним стенама налазе се често ваљкасти пужеви, веома лепог облика. Лоптасти пужеви су врло отпорни и прилагођавају се свим животним условима. На коралним спрудовима у Индиском Океану живе купасти пужеви. Они имају једноставне, али врло лепе, кућице које морнари и путници радо доносе кућама као успомену. Неке од тих кућица имају шаре у облику тигрових пруга, мреже, облака итд. Велики природњак Лине дао је једној нарочито лепој врсти купастих пужева латински назив — читаву реченицу — која у преводу гласи: „не заостајем ни за ким“. Али, баш тај лепи пуж је и врло опасан, јер има отров који по јачини не заостаје за змијским. При уједу излази отров из жлезде у глави и изазива јак бол у рани. Као последица тог отровног уједа, може да настане парализа, па и смрт.

Постоји и такозвани пурпурни пуж. Он у устима има једну жлезду која лучи лепу пурпурну боју, познату још од давнина. Ова боја је врло осетљива, те на светлости постаје љубичаста, а кад јој се додају разне хемикалије прелази у друге боје. Није утврђено за шта је пужу потребна ова боја.

Најхладнија и најдужа зима

У наше време, — имају обичај да кажу старији људи — зиме су биле друкчије. Тада је било тако хладно да су се несрећни шегрти смрзавали у својим радионицама, а ђаци на путу до школе. Лед на рекама био је дебео по неколико метара...

У зиму 1726 године Балтичко Море било је потпуно залеђено, а лед на њему тако дебео да је читава једна свадбена поворка на саоницама прешла из Норвешке у Данску. Оно је у прошлим вековима више пута било покривено ледом. Године 1658 један шведски војсковођа је са читавом војском прешао пешице преко њега да би напао Данце. Ако смемо веровати старим хроникама, у зиму 1339/40 године Енглези и Французи могли су преко залеђеног Ламанша пешице да одлазе једни другима у посете.

Истраживач Рихард Хениг утврдио је да је најхладнија зима, откако постоји човечанство па све до данас, била 763/64 године. Већ крајем септембра 763 почеле су незапамћене хладноће, а почетком октобра биле су залеђене не само све реке у Европи, већ и Црно Море. Те зиме снег је нападао у висину до осам, па и до десет метара. Многе куће биле су потпуно завејане, тако да се у њима на хиљаде људи погушило или умрло од глади. Долазак пролећа донео је нове несреће: снежне лавине и поплаве.

Зима 1607/8 изгледала је у Европи као повратак леденог доба. Хиљаде људи настрадале су те зиме. Хладноћа је косила не само у Северној Европи, већ и у Италији, Шпанији, па чак и у Северној Африци. Зима је почела касно, тек негде крајем децембра, али су све до почетка јула идуће године реке и земља били замрзнути. Боденско Језеро прекрила је дебела ледена кора, тако да се преко њега без страха могло прелазити колима. Историја вели да се те зиме Хајнриху IV једне ноћи брада заледила за јастук.

Европа је доживела једну још дужу зиму. Године 1739 зима је почела већ крајем октобра, а у јуну 1740 земља је још била смрзнута. У Енглеској се и данас прича да су те зиме Лондонци приредили на залеђеној Темзи велики годишњи вашар и да су се тада насред реке пекли волови и пр[illegible]чало печење.

Ледени слој може да издржи огромно оптерећење. Некад су, например, за време јаких

зима, кад би лед достигао дебљину од једног метра, преко Бајкалског Језера постављали железничку пругу. И по залеђеној реци Москви ишла је некад железница, само што вагоне није вукла локомотива већ неколико коњских запрега. Постављање тих пруга било је веома лако: подлога за шине стављана је једноставно на лед, за који би се у истом тренутку заледила.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Каквих мора има?

Огромне површине воде које називамо уопште морима имају и своја посебна имена и називају се: океанима, средоземним морима, унутарњим

морима и рубним морима. Овде ћемо набројати нека од тих мора. Прва бројка претстављаће површину тога мора у милионима квадратних километара, а друга највећу дубину у метрима.

Океани:

Атлантски	82,4	8.742
Индиски	73,4	7.455
Тихи	165,2	10.793

Средоземна мора:

европско Средоземно:	2,9	4.433
Јадранско	0,1	1.330
америчко Средоземно	4,3	6.269
Аустралиско	8,1	5.260
Арктичко	14,1	3.900

Унутарња мора:

Балтичко	0,4	469
Хадзоново	1,2	228
Црвено	0,4	2.249
Персиски Залив	0,2	122

Рубна мора:

Северно	0,5	665
Ирско	0,2	263
Лавренсово	0,2	573
Андаманско	0,8	3.156
Источно Кинеско	1,2	1.100
Јапанско	1,0	3,575
Охотско	1,5	3.370
Берингово	2,3	5.700
Калифорниско	0,1	2.904
Тасманско	0,1	5.943

По чему је Пакистан добио име?

Пакистан је у Британској Заједница Народа од 1947 године. Име му долази од почетних слова речи: Пенџаб, Авганистан и Кашмир — Пак. Површина Пакистана је 935.008 квадратних километара, а има око 74 милиона становника. У Пакистану постоје два универзитета. Главни град је Карачи, са око 400.000 становника.

Пакистан је аграрна земља и житница Далеког Истока. Тамо влада монсунска клима. Највише се гаји пшеница, затим пиринач, кукуруз, јечам, поврће, сезам, чај, памук (за семе и влакно), јута и шећерна трска. Извози семе уљарица. Стока служи углавном за вучу, јер се у Пакистану из верских разлога не једе месо. Поред говеда, има: коња, оваца, коза, бивола и камила. Пакистан производи дрво, затим бамбус, смоле, гуму, лику и мед. Има доста угља, нафте, соли, гипса, бромита, сумпора, азбеста и антимона. У њему постоје предионице и ткаонице памука и јуте, затим ливнице гвожђа, челичане, фабрике вагона и железничког материјала итд. Железничка мрежа дуга је око 12.000 километара. Главна лука и аеродром, са 17 авионских линија, је Карачи.

НЕФЕЛОКОКИГИЈА

Нефелококигија је митолошки град који су по Аристофану саградиле птице у облацима.

ШТА СУ КАНЦОНЕ?

Канцоне у романтичном песништву, нарочито код Италијана, су једна врста лирских песама са узвишеном садржином (ода), као например код Петрарке.

Има ли живота на другим планетама

Ноћу, посматрајући ведро небо осуто небројеним звездама, свако од нас запитао се не једном: „Има ли живота на тим удаљеним световима? Да ли је још негде у васиони постоје бића слична нама"?

Вековима је изгледало да ће ово питање заувек остати без одговора. Међутим, модерна астрономија, мада не може да нам пружи одговор који би потпуно задовољио нашу радозналост, постепено открива тајне које крије бескрајна васиона. У књизи „Живот на другим световима", истакнути енглески астроном Харолд Спенсер Џонс објашњава због чега сматра да и на другим планетама сем наше Земље има живота и у каквом облику се тај живот појављује.

Земља је, каже он, једна од девет планета које круже око једне мале звезде средњег сјаја — Сунца. Сунце и његове планете су само део једне галаксије која обухвата милионе и милионе звезда, које се кроз васиону крећу огромном брзином. Мада наша галаксија има пречник од 600 квадрилиона миља, она је само једна тачкица у досад испитаном делу васионе. Астрономи сматрају да у свемиру може бити око једна милијарда оваквих галаксија.

На планетама које припадају нашем сунчаном систему нема живота онаквог какав је на Земљи. Јер, само најпростији организми могу да поднесу температуру тачке кључања воде, или температуру која се не пење изнад минус десет степени. Атмосфера мора да садржи у себи супстанце неопходне за живот — као што је, например, кисеоник — и мора бити слободна од смртоносних количина неких других супстанца, као што је амонијак.

Планета Меркур је много мања од Земље, те је према томе и њена гравитациона сила мања. Због тога је Меркур готово потпуно изгубио атмосферу неопходну за живот. Јупитер, Сатурн, Уран и Нептун много су већи од Земље, тако да они имају гушћу атмосферу од ње, укључујући и отровне гасове који онемогућују живот. Остали су још Венера и Марс. Има ли живота на њима?

Због облака који окружују Венеру, некад се мислило да на њој има воде. Међутим, ни најмодернијим астрономским инструментима не може се открити присуство воде на овој планети. Облаци потичу од отровних гасова и прашине, мисле астрономи. Поред тога, на Венери има много више угљендиоксида но на Земљи, што опет значи да је температура на њој изнад 100 степени. Због тога су атмосферска струјања на Венери много бурнија него код нас. Циклони и торнада, који без престанка бесне на њој, неупоредиво су страшнији и разорнији од најјачих урагана на Земљи. Највероватније је да се под таквим условима живот није могао развити.

Међутим, на Марсу је живот сасвим могућан. Марс је један и по пут удаљенији од Сунца но Земља. Његов дан је приближно исте дужине као и наш — двадесет четири часа и 37,5 минута — а његова година је готово двапут дужа од наше. У његовој атмосфери, због тога што има мању гравитациону тежу од Земље, нема неких лаких елемената као што су водоник и хелијум. Температура на њему је таква да на његовој површини може да постоји живот, а клима би се могла упоредити с климатским условима на врху Монт Евереста. Површине под ледом на Марсовом северном и јужном делу смањују се за време лета, а повећавају у току зиме. С променом годишњих доба, на Марсовој површини наступају промене које се са Земље лако могу пратити. Наиме, за време лета огромне површине на њему озелене, да би, с наступањем зиме, ту зелену боју постепено заменио мрки покривач. Те промене највероватније значе да на Марсу постоји неки примитивни биљни свет. Животињског света изгледа да нема, а сасвим је сигурно да о бићима сличним нама не може да буде ни речи. Но, и биљке претстављају живот, а њих на Марсу има.

Чињеница да у реткој атмосфери Марса расту биљке, допушта претпоставку да се негде у васиони, тамо где су услови погоднији, може развити или се већ развио и неки виши облик живота. Јер, живот не настаје као последица случаја, већ је резултат одређених процеса. У погодним условима ти процеси неизоставно воде настајању и развитку живота.

Живот на Земљи, тврде научници, почео је спонтано, из неорганске материје. Недавно је Стенли Милер, хемичар са чикашког универзитета, извео низ опита који су бацили нову светлост на прве ступње у том развојном процесу. Наиме, он је у реторту ставио главне елементе атмосфере каква је на Земљи била пре две или три милијарде година: метан, амонијак, водоник и воду, па их је повремено излагао утицају електричне варнице. За мање од седам дана Милер је успео да на тај начин добије у реторти три од оних аминокисели на које чине основу протеина, суштинске супстанце живота. Тако су, највероватније, и први молекули потребни за живот настали дејством муње на земљину атмосферу.

Да бисмо одговорили на питање има ли још негде у васиони живота, морамо, се прво запитати: колико у њој има планетарних система сличних нашем.

Мада то још није доказано, више је него вероватно да многе друге звезде имају, као и Сунце, читав систем планета. Доказати њихово постојање необично је тешко, јер су звезде толико сјајне да се од њиховог сјаја не могу видети тамна тела, тј. планете, која круже око њих. До данас је, и то само математичким путем, доказано постојање једне једине планете ван нашег сунчаног система. Наиме, у васиони постоји једна двострука звезда (два сјајна небеска тела која круже једно око другог) звана Сигни 61. Године 1942 астроном Странд утврдио је да једна од тих двеју звезда периодично показује извесно отступање од своје редовне путање. Странд је математичким путем израчунао да ову неправилност у кретању проузрокује по свој прилици једна невидљива планета чија је маса 4.017 пута већа од земљине. Значи, Сунце није једина звезда око које круже планете.

Шта закон вероватноће каже о евентуалном броју планета на којима постоји органски живот? Херолд Шеплеј, научни сарадник опсерваторије у Харварду, сматра да није претерано претпоставити да од милион звезда бар једна има своју породицу планета. По закону вероватноће, на једној од хиљаду таквих породица планета могли би постојати услови за органски живот, а на свакој хиљадитој од њих могла би се развити виша, разумна бића. Ако узмемо у обзир број звезда у васиони, који се пење на сто квинтилиона, онда би по овом рачуну број планета на којима постоје разумна бића слична нама био — сто милиона.

Разуме се да се не може говорити о некој великој сличности између тих бића и нас. Живот на свакој од тих планета у сталном је развоју, а промене једног организма условљене су најразличитијим чиниоцима. Промене у организмима настају да би они могли да се одрже, а несумњиво је да је разум један од услова за одржање.

„Не можемо се одупрети закључку да живота, мада прилично ретко, има расутог по васиони. Он се може упоредити с каквом осетљивом биљком, која расте и цвета само кад има повољну температуру, влажност, земљиште, надморску висину и сунчеву светлост. Створимо све те услове на неколико стотина места и можемо бити сигурни да ће се бар на пет од њих наћи та ретка биљка", — закључује Харолд Спенсер Џонс своје излагање о могућности постојања живота на другим планетама.

Улога првих пераја...

Научници са Скрипсовог института за океанографију на Универзитету у Калифорнији дошли су недавно до занимљивих открића о пореклу првих удова код живих бића и о разлогу њиховог настанка. Према мишљењу др Грејса Ортона, у науци је дуго владала заблуда да су први удови имали задатак да омогуће живим бићима која су пре више стотина милиона година живела искључиво у води да из ње изиђу, ходају и оспособе се за живот на суву. Проучавајући фосиле многих преисториских животиња, Ортон је дошао до закључка да су се удови формирали баш у циљу да животињама омогуће даљи опстанак у води. Они су првобитно били подешени само за копање и појавили су се пре више од 300 милиона година, у Девонском периоду, када су огромна водена пространства на земљи почела да пресушују. Помоћу тих првих пераја рибе су се очајнички укопавале у муљ баруштина и мочвара за време суше, место да излазе на непријатељску и непознату обалу. Тако су настале прве животиње амфибије, преисториски водоземци, које су постепено, натеране нуждом, почеле да се привикавају и животу на суву. Ноге, које су им првобитно служиле да побегну од земље и спасу се у води и муљу, касније су постале основни орган живих бића за кретање по суву.

За потврду своје теорије, амерички научник наводи пример недавно откривеног фосила преисториског кита у Јапану, старог 20 милиона година. Овај џиновски сисар има на трбушном делу осам костију, које вероватно претстављају остатак амфибиских органа за кретање по суву и за укопавање у муљ.

Зоологија у Средњем веку

Недавно је британски књижевник Т.Х. Вајт штампао ново издање „Књиге о животињама, једне од најстаријих зоологија на свету. Вајт је дуго прикупљао растурени материјал и цртеже за ову књигу, која је први пут објављена пре 800 година и претстављала, после Библије, најчитанију књигу у Средњем веку. Књига је била написана на латинском, а саставила су је два калуђера из опатије у Линколншајру. Мада су издавачи намеравали да даду једно научно дело, „Књига о животињама" била је уствари чудна мешавина свега и свачега. У њој су се преплитале легенде и митолошке приче са казивањима путника који су боравили у далеким земљама, а било је нешто мало и скромног знања средњовековних људи о природним наукама.

Ждралови

И поред тога што је киптела наивношћу и сујеверјем, књига је доживела огромну популарност, па је готово даноноћно преписивана по свим европским манастирима. Но, тиме се, истовремено, и мењала.

Сатир

Сваки преписивач додавао је понешто своје кад год је сматрао да о нечему зна више од својих претходника. У њој је описано преко стотину животиња, већином ваневропских, од којих неке нису ни постојале. Наравно, све је то било проткано теолошким разглабањем и тражењем у свакој ствари неких „виших циљева". Тако се за голуба каже да „јечи место да пева као остале птице", слично свештеницима „који јече над гресима својим и других људи". Али, мада нису могли побећи од ових општих слабости свих средњовековних списатеља, писци ове зоологије одупрли су се, више од ма ког другог „природњака" свога доба, разним фантастичним причама о животињама.

Ево како ова необична научна књига описује поједине животиње. Пошто се добро наједе, пантер спава непрекидно три дана и буди се са страшном риком. Ту се говори и о неком легендарном биљоједу на лик на коња, с једним рогом на глави. Најбољи начин да се оваква животиња ухвати јесте да се остави млада девојка усред шуме и заузме бусија. Кад „једнорог" наиђе, скочиће девојци у крило и ловци ће га лако ухватити. И сатира, репатог шумског човека, лако је ухватити, али га је тешко наћи, јер он живи само у Етиопији. Лисица се већ у овом средњовековном спису помиње као врло лукава животиња. Она легне на леђа и притаји се, тако да јој се ни дисање не чује. Птице помисле да је

Лисица и птице

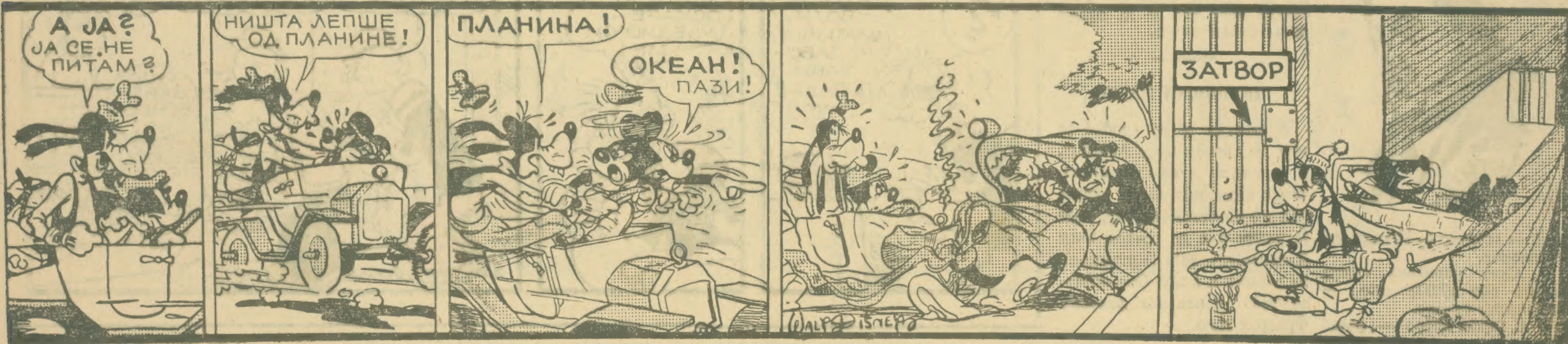
мртва и безбрижно слете на њу, тако да постају лак плен лукаве лисице. Ратоборни ждралови лете у изванредно правилним формацијама. Да би тај поредак одржали и приликом јаких ветрова, они узимају у канџе тешко камење, тако да ветар не може да их носи. У књизи се говори и о змији која на оба краја тела има по једну главу. Кад једном главом ухвати другу и начини круг, она је у стању да се котрља као обруч. Ова необична змија има и крила и мо

Двоглава змија

же да лети. Да би се спасла мађије чаробњакове музике, змија наслони једно ухо на земљу, а друго запуши репом.

„Књига о животињама", упозорава поморце на разне опасности које их вребају приликом њихових путовања. Њима може да се догоди да насред мора примете острвце обрасло жбуњем, али нека се не шале да се искрцају на њ. Ту се говори како су неки морнари на оваквом острву наложили ватру. На њихово запрепашћење, острво је почело да се креће, загњурило се и одвукло несрећне путнике у морске дубине. То је, уствари, био кит. Прича се и о неком Египћанину који је у пустињи срео кентаура. Ово је већ лакше разумети. То је био свакако неки Арабљанин на коњу, али су се у очима преплашеног човека коњ и јахач стопили у једно биће.

Инвазија научника на Јужни Пол

Следеће јесени нарочито опремљени бродови за поларна путовања напуштаће у тачно одређеним временским размацима морске луке Француске, Енглеске, Новог Зеланда, Јужне Африке, Аустралије, САД, Чилеа и Аргентине. Они ће, један за другим, отпловити ка пустом јужном поларном континенту, носећи грађу и све што је потребно за подизање људских насеља. Доцније, у току 1957/58 године, тамо ће се искрцати око 3.000 научника из 36 земаља, који ће вршити опсежна и веома важна испитивања.

Један логор биће подигнут баш на месту где ће се 1957 године налазити магнетски пол. Други ће бити на Аделијиној Земљи, трећи на Кергелским Острвима, четврти на Грахамовој Земљи, пети на обали Веделовог Мора, шести на једном острву Росовог Архипелага, седми на Земљи Ендерби итд.

Чланови експедиције Сједињених Америчких Држава припремају се да разгрну један од последњих велова велике загонетке Јужног Пола, да освоје најнепознатије и најнеприступачније пределе. Тако ће, само у 1957 години, кренути у велико испитивање неизмереног леденог царства 10.000 људи — научника и њихових помагача, 50 нарочито опремљених бродова, велика ваздушна флота, група специјалних подморница, велик број амфибиских моторних возила, џиновски камиони подешени за кретање по леду и огроман број саоница.

Према ономе што се зна, антарктички континент може се претставити као испупчен штит чија површина — која покрива замишљену тачку названу Јужни Пол — износи 14 милиона квадратних километара. Кад би се тај „штит" пребацио на северну земљину полулопту, он би покрио простор између Данске и Аљаске. Другим речима, овај континент велик је колико Европа и САД заједно. Па ипак, упркос величини, он је остао невидљив за многе морепловце 18 века.

Добар део Антарктика прекривен је леденом кором која је дебела до 2.000 метара. С ледених висоравни спуштају се моћне реке, чија корита — широка до 50, а дуга више стотина километара — претстављају најпространије глечере на свету. Они пружају своје ледене језике по неколико десетина километара у море.

Два широка усека, због којих Антарктик личи на део аустралиског континента, названа Росово и Веделово Море, претстављају једну од највећих загонетки Јужног Пола. Геолози се питају нису ли ти заливи постали услед великог слегања које је поделило некадашњу поларну област на два дела — на Антарктик и Аустралију. Предели између ова два мора сасвим су неиспитани и свака нова експедиција која је у последње време у њих залазила враћала се са изненађујућим открићима.

У пределу Викторијине Земље уздиже се највећа вулканска област на свету, са Тером и Еребусом, који су високи преко 4.000 метара. Године 1947 Берд је прелетео један простран кањон у коме није било леда, иако су га окруживали ледени планински венци. Ружичасте, црвене и пурпурне хридине носиле су лепо видљиве „вене" рудних жица каменог угља, за које се сматра да спадају међу најбогатије на свету. Мало даље, уздижу се планине необичног изгледа, у виду шестоугаоника, у којима се налази базалт. Све то треба подробно испитати. Грахамова Земља такође претставља загонетку за геологе, јер је сасвим другачија од области које се налазе око ње. Протежући се 1500 километара у дужину, она личи на алписки ланац који је опколило море. Износећи сличност између ње и Анда, геолози се надају да ће се ту открити наслаге бакра и урана.

Једна немачка експедиција из 1938 године и експедиција коју су сачињавали шведски, норвешки и енглески научници извршиле су снимања и делимична испитивања Нове Суабе, која потсећа на најлепше пределе Алпа. Добијени резултати говоре да је погрешно мишљење о Јужном Полу као о мртвој области коју су притисле огромне наслаге леда. Више хиљада надлетања, која су извршена само у току 1947 године, омогућила су авијатичарима да открију више области у којима нема леда. Истраживачи су били изненађени кад су се пред њиховим очима откривала многобројна светлуцава плава и црвена језера. Хидроавиони су се спуштали на нека од њих, а чланови посаде чак су улазили у воду да се окупају, јер није била сувише хладна. Ту, на површини поларних језера, истраживачи су скупљали маховину, лишаје и алге. Још није утврђено како су те оазе настале, али се претпоставља да су створене вулканским или геолошким дејством.

Научна експедиција која се спрема да оде на Антарктик наићи ће на веома тешке услове за живот и рад. Средња годишња температура износи минус 25 степени Целзијусових. У току лета она се не пење изнад нуле, а често пада на минус 20. Зими температура показује минус 80, али може да се попне и до минус 50. На минус 55 петролеј се мрзне и пламен светиљке се гаси, а природни каучук постаје ломљив. На нижој температури од минус 60 сва обична уља згушњавају се и постају неупотребљива, термос-боце пуцају, а дисање је јако отежано. Па ипак, људи ће тамо отићи.

Не треба мислити да ова експедиција има само научни задатак. Као и ранији подухвати, тако ће и овај имати, поред научног, и економски и стратегиски циљ. Борба за Јужни Пол је уствари борба за нове и велике изворе сировина, за нове поморске и ваздухопловне путеве, за већу економску, политичку и војну моћ. Постигнути резултати биће свакако веома значајни, али свет ће о њима сазнати тек кроз четири године, кад експедиција заврши рад.

ВЕРОВАЛИ или не...

МАЈМУН — ФОТО-РЕПОРТЕР

Пре двадесет година сви њујоршки фоторепортери побунили су се против једног свог колеге тврдећи да им он на нелојалан начин конкурише. Наиме, оптужени фоторепортер научио је свог припитомљеног мајмуна да рукује фотоапаратом, тако да се овај за време разних свечаности пењао на бандеру и одатле правио одличне снимке.

ДОБАР СИН

Енглески државник Ричард Холдејн (1856—1928) пуних 48 година писао је својој мајци свакога дана по једно писмо.

НЕУДОБНЕ ПОСТЕЉЕ

Припадници племена Бхил, који живе у индиској области Рева Кантха, смеју

да спавају само на постељама које су 47 сантиметара краће од њих. Иако је узрок овог неписаног закона одавно заборављен, племе Бхил придржава га се још и данас.

ПРВО ПОЗОРИШТЕ ПОД КРОВОМ

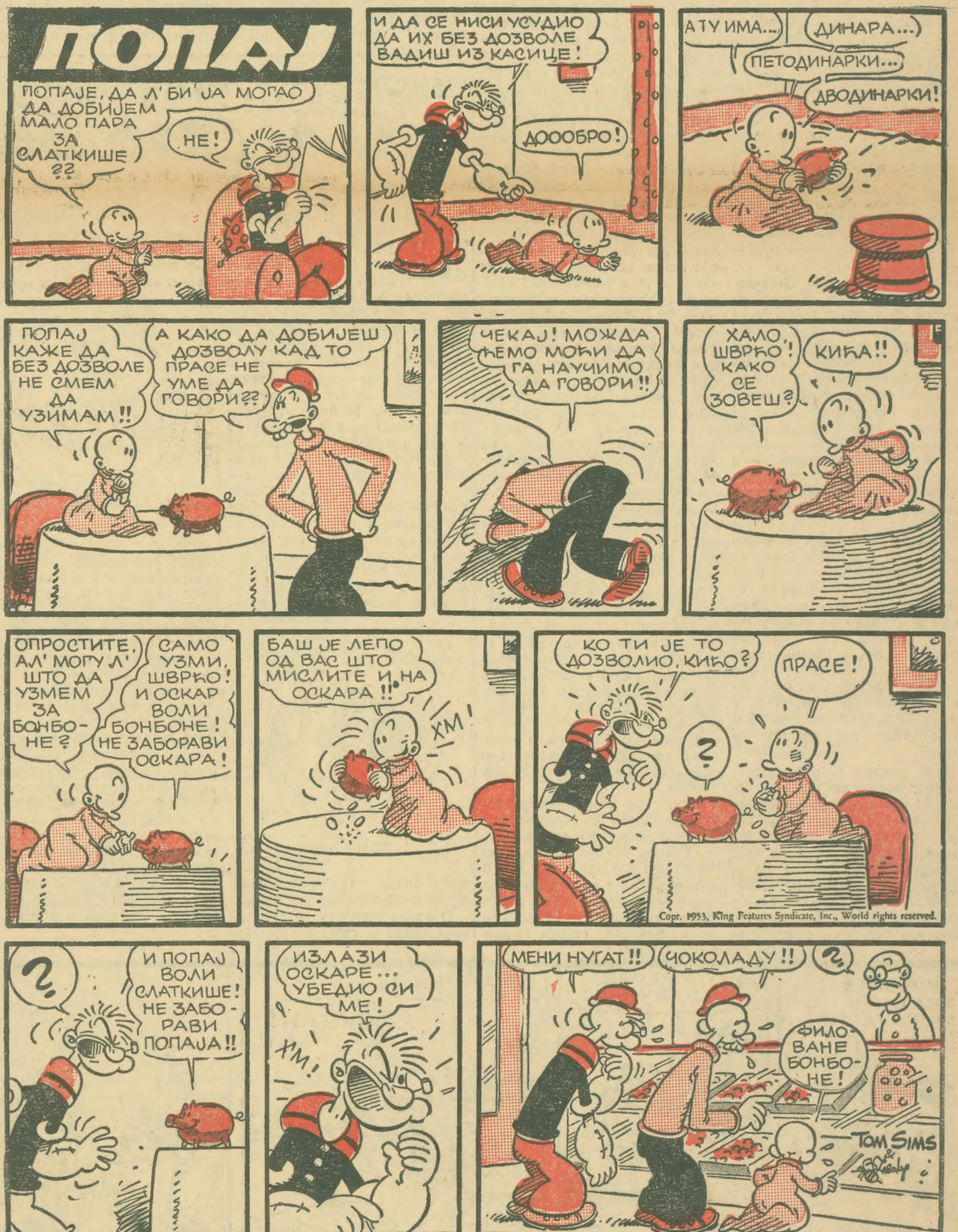
„Театро олимпико", прва права позоришна зграда у историји која је имала кров,

и данас још служи за приређивање позоришних претстава. „Театро олимпико" подигнут је 1584 године у италијанском граду Виченци.

УМЕСТО КОЊА — ОВНОВИ

Свети Михаило, највеће међу Азорским Острвима, свакако је једино место на свету где се овнови употребљавају као теглећа стока. Додуше, овнови се не прежу у обична кола, већ се за њих праве нарочита колица, на којима ипак могу да се возе бар два човека.

Оригиналан споменик

Композитор Росини волео је угодан и весео живот, па му је новац био веома потребан. Једнога дана дочује он да се грађани његовог родног места спремају да му подигну споменик. На једном постољу тре бало је да буде постављена мермерна статуа Росинија.

— Колико ће стајати споме-

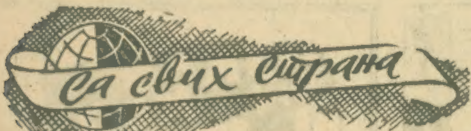
ник? — запитао је Росини своје земљаке.

— Сама мермерна статуа стајаће око 12.000 лира, — одговорили су они.

— Е, врло добро — рекао је композитор. — Направићемо један заиста користан споразум. Дајте ви мени тих 12.000 лира, а ја се обавезујем да приликом сваке свечаности лично дођем и отстојим на подножју колико је потребно док се свечаност сврши. На тај начин ја ћу доћи до новца који ми је толико потребан, а ви ћете имати један споменик коме неће бити равна у свету, јер нико неће моћи да изради верније моју статуу него кад је ја будем претстављао лично.

АПОЛИНСКИ НАГОН

Аполински нагон добио је име по грчком богу Аполону, а управљен је на умереност, ред и хармонију. Он је супротан дионизиском нагону, који је добио име по грчком богу Дионизију, а који је управљен на страсти и вољу. Ове појмове увео је немачки филозоф Фридрих Ниче.

ЗАШТИТА ЖИВОТИЊА У АРГЕНТИНИ

Аргентина је недавно усвојила нов закон о заштити животиња, коме свакако нема равна у свету. По овом закону, казни од петнаест дана до годину дана затвора подлежу сви они који лоше или свирепо поступају са животињама. Нарочито је велик број дела обухваћених параграфом лошег поступања. То су: по количини и квалитету недовољна исхрана домаћих животиња, па и дивљих које су допале ропства; потстицање на рад и активност помоћу средстава која за животињу претстављају казну и извор болова и патњи; претеран рад без одговарајућег одмора; коришћење болесних и слабих животиња за рад; давање дрога у циљу постизања већег ефекта рада; употреба животиња за радове који превазилазе њихову снагу и вуча сувише великих терета. Свирепост обухвата: вивисекцију која се врши ради циљева који нису довољно оправдани или је не врше довољно стручне и за то овлашћене особе; научна експериментисања са вишим животињама која би могла да се врше и са животињама нижег реда; убијање животиња из болесног уживања; организовање борби животиња, као што су борбе бикова или петлова, и све оне приредбе у којима се животиње излажу убијању, рањавању и мучењу; најзад, свако рањавање, мучење и наношење болова. Познати француски закон о заштити животиња, Грамон, обухвата знатно мањи број кривичних дела и кажњава их блаже. Одговарајући белгиски закон такође забрањује приређивање борби међу животињама.

* * *

СУНЧЕВА ЕНЕРГИЈА ЗА РАДИО-АПАРАТЕ

У Британији се чине покушаји да се Сунчева енергија искористи за рад једног радио-преносног апарата. Служећи се таласном дужином од 164 метра, лампе преносника, уместо да троше електричну струју, раде помоћу батерије од 16 фотоелектричних ћелија, које се излажу дневној светлости. Морзеови сигнали овог апарата примљени су на даљини од 48 километара. Експерименти су доказали да се помоћу светлости као извора енергије могу давати добри и чисти сигнали до даљине од 8, па и 16 километара.

* * *

„НЕСРЕЋНИ ДАНИ“ У СТАРОМ РИМУ

У старом Риму било је дана који су називани несрећним. У те дане људи нису путовали, није се ратовало и женило, није се примала дужност, нису издавани закони. Свршавани су само најважнији послови. Стари Римљани веровали су да се једног дана у години отварају подземна врата и тада духови излазе на земљу, па се тај дан сматрао несрећним. Несрећан дан био је и дан рођења Антонија, затим, по Нероновом наређењу, дан његове мајке Агрипине, дан битке код Тразименског Језера, дан битке код Алије итд.

* * *

РЕЧНО СЛЕПИЛО

Речно слепило је тропска болест очију која се јавља у Африци и Централној Америци. Ову болест проузрокује црв под именом филарија. Стотине хиљада Африканаца болују од ње. Болест нема увек за последицу слепило, али када се човек једном зарази он је у сталном страху од слепила. Блеклок, професор Школе за тропску медицину у Ливерпулу, приметио је да једна мушица, такозвана бивоља мушица, страшно досађује Африканцима који раде близу река и живе у зараженим крајевима. Он је у телу мушице нашао ларве филарије и доказао да болест преносе мушице кад ујeдају људе. Међутим, људи су свакодневно изложени ујeдима ових мушица и не могу лако да их избегну. Мушице се множе у рекама и потоцима и нападају свакога ко иде на реку, па чак и пола миље далеко од ње. Због тога су неки други научници одлучили да ове мушице униште у самим рекама, на тај начин што су огромне количине дидитија сипали у реке. Сипање дидитија понављано је сваких десет дана у току пет месеци и постигнути су добри резултати; мушице су свуда искорењене.

* * *

„КЛУБ НЕПРИЗНАТИХ ПЕСНИКА“

Почетком овог века, у америчком граду Филаделфији основан је један необичан клуб, под именом „Клуб непризнатих песника“. Чланови овог клуба били су само књижевници који су могли да се похвале великим бројем рукописа које нису хтела да штампају ни издавачка предузећа, ни уредништва часописа и листова. Аутор који је познат у јавности није могао бити члан овог чудног клуба. Исто тако, ако би неки члан овог клуба успео да му се штампа неко дело, одмах је искључиван из чланства. Они који су остали верни правилима клуба читали су своје одбијене рукописе у клубу, затим се водила жучна дискусија о делу, расправљало о уреднику који је одбио рукопис итд.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗА ЗДРАВУ ПИЈАЋУ ВОДУ

Пречишћавање водоводске воде хлором има своје лоше стране. Хлор, пре свега, реагује на органске материје у води, услед чега се јавља непријатан укус и мирис. Због тога се, уместо хлора, у многим земљама употребљава озон, врста кисеоника која уништава бактерије. У САД озон служи углавном за побољшање укуса воде, а не и за убијање бактерија, пошто је његова производња прилично скупа. Међутим, недавно је израђен један апарат, такозвани озонски генератор, који знатно упрошћује производњу озона. Пробе су показале да се озон добијен помоћу овог апарата лако додаје води и да у њој после тога нема водониковог супероксида и азотног оксида, који неповољно утичу на њену каквоћу. Утврђено је такође да и сасвим незнатна количина овог гаса (1:500.000) убија за један минут све бактерије, осим спора. Грађење оваквих озонских генератора није скупо, па ће водоводи у великим градовима бити у могућности да их набаве и обезбеде становницима здраву пијаћу воду.

КОРИСТИ ОД „АНТИПЕРПОРАНА“

„Антиперпоран“ је назив за један нов фабрички производ који ће имати вишеструку примену. Њиме се превлаче разни предмети од бетона и метала да би се сачували од штетног дејства влаге и гасова. Кад се осуши, маса је чврста и уједно еластична. „Антиперпораном“ се заптивају велике цистерне, силоси и слични објекти испуњени опасним гасовима. Њиме се могу затворити и напрслине у бетону, а одлично штитити гвоздене конструкције од климатских утицаја и корозије уопште.

СВЕТЛОСТ ЗА ЗАШТИТУ РИБА

Велики хидротехнички радови, као што је подизање насипа против поплава, а нарочито устава за хидроцентрале, веома неповољно утичу на развој рибарства. И поред тога што свака брана има степенице по којима рибе могу да је пређу и оду узводно, много радије беже у мора, где утину, а један велик број настрада у турбинама. Да би се томе стало на пут, вршени су разни опити како да се рибе спрече да не долазе у опасну зону. Недавно је утврђено да се светлост може одлично употребити у ову сврху. Кад се светиљке поставе на погодним местима, рибе беже од њих и упућују се у канале, којима могу слободно и без опасности да прођу.

ЖИВОТИЊЕ ПОД ЛЕДОМ

Проучавајући животињски свет на Арктику, зоолог др Лоренс Бернард нашао је једну врсту морских ракова који живе искључиво испод ледене површине. Док једна друга врста, веома слична овој, живи у океану на дубини од најмање сто метара, дотле се ови ракови налазе непосредно испод ледене коре.

УТИЦАЈ ВЕЛИКИХ БРЗИНА НА ВИД ПИЛОТА

Недавно су два америчка лекара изнела резултате својих истраживања о утицају брзине авиона на очи чланова посаде. Често се догађа да пилоти млазних авиона не могу увек јасно да виде индикаторе и друге контролне инструменте, што се нарочито дешава онда кад авион, летећи великом брзином, нагло мења правац. То долази отуда што очно сочиво изиђе из свог положаја услед дејства инерције. Техника је много отишла напред и данас се граде авиони који премашују брзину звука, само је човек остао онај исти какав је пре био. Раније се мислило да до слабљења вида долази услед недовољног прилива крви у мозак.

ШТА ЈЕ АВБА?

Авба је женска капа. У Словенији су је носиле жене и невесте од средине 18 до средине 19 века. Била је богато украшена везом. Она је дошла из Немачке, где је била у обичају већ од 14 века, као капа удатих жена. Сличне капе ношене су и у Француској.

НЕШТО О ФУНТИ

Фунта је још у старо време била мера за тежине, нарочито новчане. Име јој долази од немачке речи Pfund, а ова, опет потиче од латинске речи pondus (тежина). Римска фунта, тешка 327, 453 грама, звала се либра (вага), а грчка литра. По грчком се зове и старосрпска фунта литром. У новије време поред турске (такозване цариградске) оке, бечка фунта (560,06 грама) као мера била је у употреби и отада се фунта и код нас одомаћила. Бечка фунта делила се на 32 лота.

ПРОТИВОТРОВИ

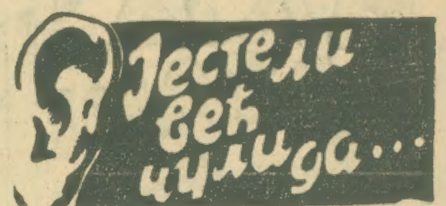
Према једном извештају поднетом на састанку лекара у Калифорнији, у свету постоји 36 разних противотрова који штите од ујeда змије, шест од ујeда шкорпије и пет од пауковог ујeда. Један од њих добија се од имунизованих коња, само се њиме мора радити веома опрезно, јер су многе особе осетљиве на овај серум.

ВИРУСИ

Једна од особености нашег времена јесте и победа науке над микробима, класичним проузроковачима болести, који су у изумирању, док њихово место заузимају вируси, с којима се медицина тек ухватила у коштац.

СУНЧЕВА АТМОСФЕРА

Површина Сунца коју видимо на дурбин назива се фотосфером, по грчкој речи фотос што значи: светлост. Фотосфера се састоји од усијаних пара и гасова чија температура износи око 6.000 степени Целзијусових. У том делу појављују се и хладнија места, која имају облик левка. То су нарочити вихори Сунчевих гасова — Сунчеве пеге. Притисак, густина и температура гасова постају све већи што се више иде према средишту Сунца, тако да се цени да температура у средишту Сунца износи неколико десетина милиона степени Целзијусових.

...Тихи Океан називан је једно кратко време Јужним Морем. Тако га је назвао Балбоа, први Европљанин који га је угледао (1513 године).

...реч биланс долази од италијанске речи биланћа, што значи вага.

... Кристифор Колумбо био је по занимању ткач.

...река Авијар у Грчкој у свом доњем току тече шест часова на једну, а шест часова на другу страну, док сваки тринаести дан стоји. То долази од различитог нивоа Јегејског Мора у које се ова река улива.

...Кинези деле дан на дванаест једнаких делова, те је према томе њихов час два пута дужи од нашега.

...музичке школе називају се конзерваторијумима — што значи склоништа, сиротишта — зато што су у њих некад склањана и ту образована музикална, а сиромашна деца. Прва таква школа била је основана у Напуљу 1587 године...

...пошто је прочитао Толстојеву „Ану Карењину“, наш књижевник Лаза Лазаревић четири године ништа није писао, јер

му се чинило да је свако друкчије писање ништавно.

...први сајам за који се зна одржан је 1268 године у Венецији. Сајам је био приређен на тргу св. Марка и на њему су венецијански трговци и занатлије изложили своју робу.

...канталупе, диње рапаве коре, познате по свом пријатном мирису и изванредном укусу, добиле су име по италијанском селу Канталупо, где су биле први пут донесене из Јерменије у Европу. Иначе, канталупе воде порекло из Америке.

... филм Волта Дизнија „Снежана и седам патуљака“, који је рађен пуне три године, састоји се из 250.000 слика. Слике је радило 600 сликара и цртача.

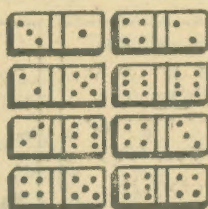
... врх Карстенс на Новој Гвинеји виши је од Мон Блана.

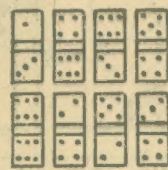
... на језику афричког племена Вакондe реч „не“ значи да.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Игра доминама

На слици 1 у сваком реду имате по две домине и на свакој известан број тачкица. Распоредите домине тако да збир тачкица у левим и десним половинама домина — и водоравно, и усправно, и дијагонално — увек износи 16. Ово није тежак задатак. Они који ипак не буду могли да га реше, нека погледају слику 2.

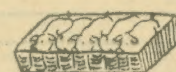

сл. 1

сл. 2

Колико има прасади?

Један сељак реши се да у варош однесе неколико прасади и да их тамо прода. Узео је једну повелику корпу, па је у њу ставио прасиће. Сељак је главу првог прасета наместио у једном правцу, а главу другог окренуо у супротном; трећем прасету окренуо је главу као и првом, четвртом као другом итд. Прасиће је престао да ређа кад је избројао три главе с једне и три репа с друге стране.

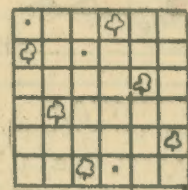
Да ли сада можете да погодите колико је прасади сељак сложио у корпу и однео на пијацу? Одмах ћемо вам рећи да нисте нашли прави одговор ако сте се одлучили за број шест. Ако ипак оста-

јете при томе, погледајте слику. Видећете да у корпи има само пет прасади, која су поређана као што слика показује.

После пресађивања

сл. 1

сл. 2

Једна башта била је подељена на 36 квадратних поља. Поред осталог, у башти је било и шест дрвета распоређених тако да се у сваком реду, било водоравно или усправно, налазило по једно дрво (види слику 1). Једног дана баштован је ископао три дрвета заједно с кореном и пресадио их на друго место, али тако да је опет било у сваком реду, и усправно и водоравно, по једно дрво. Која је дрвета баштован пресадио и како је изгледао нов размештај дрвета?

Они који не могу да одговоре на наше питање нека погледају слику 2. Тачкице означавају место где се раније налазило пресађено дрвеће.

Ко су они?

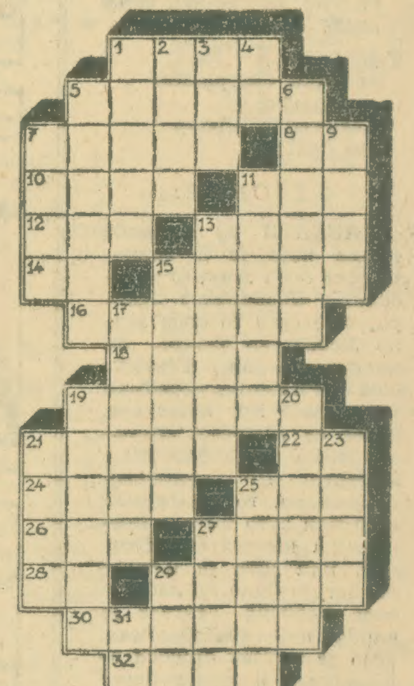
На улици стоје и разговарају две особе. Једна је отац сина оне друге. Пита се: у каквом су сродству ове две особе?

Иако је то такорећи излишно, ипак вам дајемо одговор: те две особе су муж и жена.

Водоравно: 1) француски композитор („Кармен“); 5) врста вишње; 7) дисулфид гвожђа; 8) Лудолфов број; 10) новчани удео; 11) аустриски оперетски композитор; 12) медикамент; 13) прилог за место; 14) хемиски знак за калај; 15) врста занатлије; 16) једна минерал; 18) познато дело Ж. Ж. Русоа; 19) сировина за добијање боја; 21) један континент; 22) слово латинице; 24) град у Француској; 25) показна заменица; 26) врста глине; 27) рибар; 28) образина за заштиту од хладноће; 29) област у Грчкој; 30) дуж одређена крајњим тачкама лука; 32) брига, душевни терет.

Усправно: 1) правац у уметности; 2) место у Срему; 3) сестрин муж; 4) слово латинице; 5) наше женско име; 6) справа; 7) било; 9) река у Немачкој; 11) окаменотине; 13) партизанско ратовање; 15) балсамовани леш код старих Египћана; 17) индустриски град у Босни; 19) угао између подневка неке тачке и правца према некој другој тачки на хоризонту; 20) једна од САД; 21) белгиски фудбалски репрезентативац; 23) врста атмосферског талога; 25) латински назив за маслину; 27) траг дивљачи; 29) узвик; 31) слово латинице.

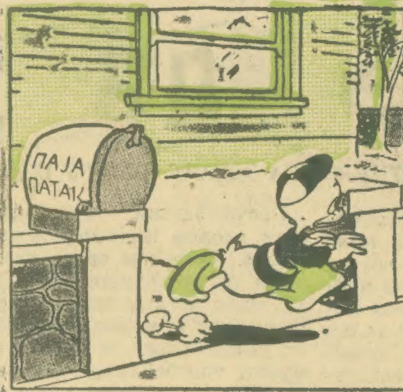
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

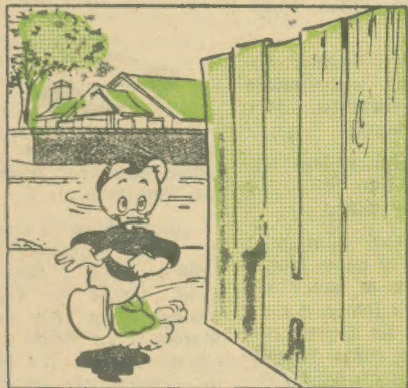
Водоравно: 1) ск; 3) Раља; 5) Мисури; 7) Ботичели; 8) ета; 10) „Сид“; 11) ко; 12) Ис; 14) ја; 15) розета; 18) соба; 19) балада; 21) Ру; 22) ар; 23) ла; 25) оро; 27) нос; 28) камелија; 31) галица; 32) нега; 33) на.

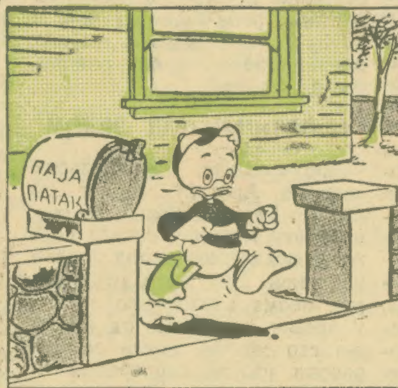
Усправно: 1) Саси; 2) Кључ; 3) рита; 4) Арес; 5) мотор; 6) Илија; 7) бек; 8) Ида; 12) Изола; 13) себар; 16) оса; 17) тад; 19) бураг; 20) алоја; 21) рок; 24) Аса; 26) Оман; 27) Ница; 29) Елен; 30) [illegible].

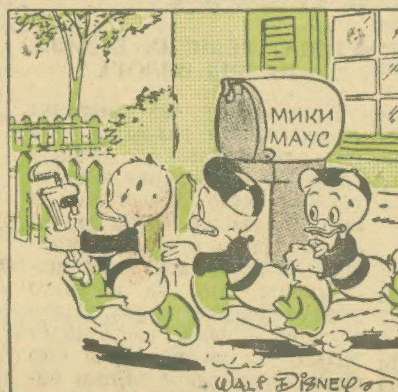

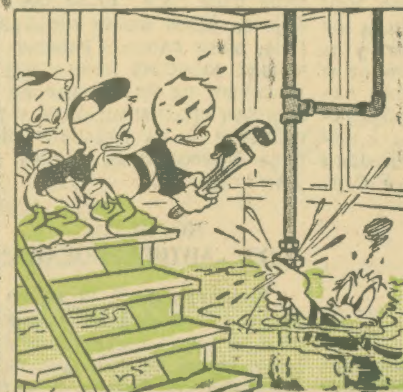

НЕСПОРАЗУМ

Мики: Колико ти је требало док си научио да возиш аутомобил?
Шиља: Три или четири.
Мики: Месеца?
Шиља: Не, аутомобила!

ПОВОЉНИ УСЛОВИ

— Дакле, узимате ли ову собу? — пита сопственица куће Перу Ждеру.

— Прилично ми се допада. А ко је последњи у њој становао?

— Један кога сам морала да избацим јер ми шест месеци није платио ни динара.

— Добро, — пристаје Пера. — Узимам собу под истим условима.

НАУЧИО ОНО ГЛАВНО

Паја: Обећао сам да ћу ти купити бицикл ако будеш добро учио. Хајде, реци ми шта си досад научио.

Раја: Научио сам да терам бицикл!

ЧОВЕК ОД РЕЧИ

— Жао ми је, али овог месеца нећу моћи да положим отплату за радио-апарат, — вели Пера Ждера продавцу.

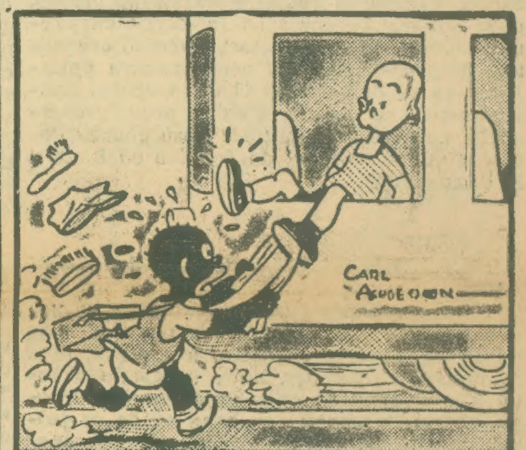
— Па то исто сте ми рекли и прошлог месеца.

— И зар нисам одржао реч?

Који је ОДГОВОР тачан

ЛАБЕАТИ су:
- *старо племе*
- *присталице једног средњовековног покрета*
- *римска митолошка бића*
- *врста драгог камења*

ТАПА је:
- *музички инструмент*
- *врста капе*
- *планина у Ирану*
- *део дрвета*

ОДГОВОР:

ЛАБЕАТИ су илирско племе које је у грчко-римско доба живело на обалама Скадарског Језера, које се у то доба звало Лабеатско Језеро. За илирског краља Гентија, кога су Римљани победили 168 године пре наше ере, каже се у неким старим изворима да је био краљ Лабеата. По мишљењу стручњака, то му се име даје или зато што је престоница његова био Скадар, или што је његова династија била од лабеатског племена. Гентије је владао не само Лабеатима, него је његова држава обухватала и многа друга илирска племена и пружала се отприлике све до Неретве.

ТАПА је бијена кора неких врста дрвећа, која у Полинезији и Источној Африци служи за израду одела и шатора.

Одговорни уредник Стојилко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају